

Βιβλιοθήκη

Αρ. Φύλλου

#626

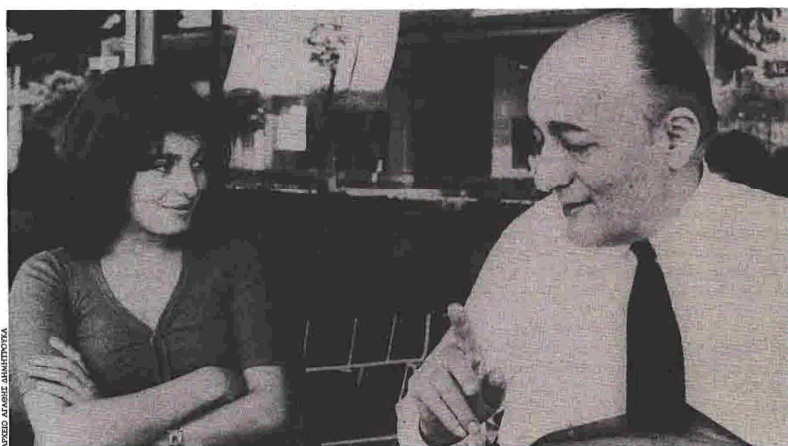

Καταφύγιο Θηραμάτων

Σάββατο 23 Οκτωβρίου 2010

Η «Βιβλιοθήκη», τιμώντας τη συνεργάστριά της **Αγαθή Δημητρούκα**, προδημοσιεύει αποσπάσματα του βιβλίου της, που θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις **Πατάκι** την επόμενη εβδομάδα.

Βαρβαρότητα και ανθρωπιά, φτώχεια και μεγαλείο, πρῶτος και όνειρο καθορίζουν τη μοίρα ενός μικρού κοριτσιού από κάποιο χωριό της Αιτωλοακαρνανίας, το οποίο, φτάνοντας στην εφηβεία, κατορθώνει να ξεφύγει από τον κλοιό της ελληνικής επαρχίας των δεκαετιών '60-'70 και να βρει τη ζωή στην Αθήνα, πλάι στον ποιητή Νίκο Γκάτσο και ανάμεσα σε προσωπικότητες που σηματοδοτούν την πνευματική και πολιτιστική ιστορία της νεότερης Ελλάδας. Η συγγραφέας, 52 χρόνων σήμερα, προσπαθώντας να ανασυνθέσει την ταυτότητά της με ποιητικό ρεαλισμό, αυτοαναλύεται χωρίς ίχνος μελοδραματισμού ή σκανδαλοθηρίας σ' ένα κείμενο γραμμένο με μίαν ανάσα, για να διαβαστεί επίσης με μίαν ανάσα, όπου ο πεζός λόγος εναλλάσσεται με στίχους τραγουδιών, ποιήματα, θεατρικούς μονολόγους και διαλόγους προσώπων υπαρκτών, μη επισημομένων.

Νίκος Γκάτσος, Αγαθή Δημητρούκα

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«**Π**ουλάμε τη ζωή, χρεώνουμε τον θάνατο» ακουγόταν από το ραδιόφωνο μια τραγωδός στον ρόλο της Εκάβης.

«Όλα μού τα πήρατε! Τι άλλο θέλετε;» έλεγε μέσα σε λυγμούς η δική μου Εκάβη.

Τη χτυπούσαν, τη γονάτιζαν, την έσερναν απ' τα μαλλιά: ο Μενέλαος ήταν τώρα βρομόγρια· ο Αγαμέμνωνας, μαυραγορίτσας· ο Οδυσσεύς, πανισομένη τσοούλα, σαν υπερτρωχικό σκουλήκι.

Ο Πριάμος παρέμενε κρεμασμένος στην πόρτα: το στόμα του ανοιχτό σε άναρτη κραυγή· τα μάτια του χυμμένα σε ασύντακτη κατάρα.

Όχι! Εμένα δε με λένε Αστυνάκτα. Είχα ωστόσο την ηλικία του και μια πέτρα στο χέρι.

Προσπαθούσα να πετύχω κάποιον απ' τους τρεις για να ξεφύγει η μάνα μου. Κι όπως τους σημάδευα, εκείνη τους φώναζε «Σκοτώστε με! Μη με τσαντάτε» κι εγώ βούρκωνα κι έχανα το στόχο κι έσφιγγα ακόμα πιο πολύ την πέτρα στη χούφτά μου. Κι άκουγα τότε τις φοβέρες τους: «Άμα ξανακατεβείς στο σοκάκι, θα σε σκοτώσουμε». «Θα σε θάψουμε μέσα στις πέτρες». «Δε θα σε βρει κανένας!»

Οι μισοί χωριανοί ήταν στα χαράφια και στα πρόβατα κι οι άλλοι μισοί στα ξερονήσια. Δυο-τρεις που έμεναν στο χωριό τούς έλεγαν ρουφιάνους ή δηλωσίες και κρύβονταν στα σπίτια τους. Εμενε και ο πατέρας μου, αλλά αυτός δεν μπορούσε να κάνει βήμα: ήταν ανάπηρος. Όχι από πόλεμο· η πολιορκία τον βρήκε μόλις γύρισε από φαντάρος. Ευτυχώς που είχε μια φωτογραφία από τον στρατό για να θυμιάτι τη λεβεντιά του. Τώρα τον έλεγαν σοφό· κι ήταν, όταν ήταν ήρεμος. Όταν δεν τον εξευτέλιζαν χτυπώντας τη γυναικα του και φοβερίζοντάς την «Άμα πεθάνει ο πατσάλος, ούτε για την κηδεία του δε θα μείνεις».

«Έχω την τσοούλα μου!» επαναλάμβανε εκείνη σαν να παραμύθισε.

Ναι, καταλάβαινα πως αρπάζοταν

Πουλάμε τη ζωή χρεώνουμε τον θάνατο

Από την **Αγαθή Δημητρούκα**

από μένα κι ένιωθα τα στραβά και κοκαλιάρικα ποδαράκια μου να ισώνονται και να μιγνόνται συμπαγή στο έδαφος για να μη λυγίσουν και πέσει, να την κρατήσουν γερά στον βράχο της ερημιάς μου.

Σε κάθε γράμμα του, μου έστειλε δακτυλόγραφους τους στίχους που ολοκλήρωνε και με ρωτούσε αν είχα ακούσει ποτέ κάποια από τις παλιές λέξεις που χρησιμοποιούσε. Παραξενεύτηκε που ήξερα τη λέξη «μπράτμος», κι εγώ, επηρεασμένη από την έννοιά της του αδελφοποιητού –είχα ακούσει πως όταν ο προπάππος μου ήταν έφηβος έγινε μπράτμος μ' έναν συνομηλικό του και κατέβηκαν μαζί από το Ξηράμερο στα πεδινά να ημερέψουν τη γη που μόλις είχε ελευθερωθεί από τους Τούρκους, να την ξεχερλώσουν δηλαδή και να την πάρουν δική τους-, έκανα στον κύριο Γκάτσο μια καινούρια πρόταση: Να ερχόταν στο χωριό μου στις 17 Μαΐου, που είχα τα γενεθλιά μου.

Και ήρθε! Όχι όμως κατευθείαν: έπρεπε να τηρθεί το σχετικό «πρωτόκολλο». Σταμάτησε στο Μεσολόγγι, στο ξενοδοχείο Θεοξένια, όπου είχε κλείσει δωμάτια για τον ίδιο και για τον κύριο Σπύρο –που, όπως φάνηκε αργότερα, ήταν απλώς για μια στάση, για να ξεκουραστούν από το ταξίδι– και περίμενε ώσπου ο δεύτερος να έρθει στο χωριό, να με πάρει και να με οδηγήσει... ενώπιόν του... a las cinco de la tarde.

Παρουσιάστηκα μπροστά του κατακόκκινη, λες και το πρόσωπό μου το

«Οι γονείς σου θα ανησυχούν». Κι όταν καθίσαμε στο ταξί, στο πίσω κάθισμα, μου έκανε τη συνήθη ερώτηση: «Διάβασε κάτι καλό αυτές τις μέρες?».

«Ναι», του απάντησα αστραπιαία.

«Το Κόκκινο βιβλιάρκι του Μάοι!»

«Κι από ποιήματα;»

«Του Σεφέρη...»

«Και πώς σου φάνηκαν;»

«Σαν να τους βάσει ταβάνι· σαν να μην τα αφήνει ν' αγίζουν τον ουρανό».

«Ετσι λες; Ο Σεφέρης πάντως είναι πολύ μεγάλος ποιητής. Δεν τον έχεις ανακαλύψει ακόμα.»

Κι όπως τον κοίταξα εκείνη τη στιγμή, «στης άπλης λιμοθάλασσας το φως», το πρόσωπό του μου φάνηκε στικτό σαν του Νερούδα, που είχα δε σε φωτογραφίες εφημερίδων. Κι ένιωσα δέος που ζαφνικά μού είχε γίνει η γη τόσο οικεία σαν να είχε κρεμάσει όλους τους ιαυράλληλους και τους μειομυβρινούς της στα επί είκοσι πέντε χιλιόμετρα τηλεγραφόβυλα, κολόνες της ΔΕΗ και καλώδια του δρόμου που οδηγούσε από το Μεσολόγγι στο χωριό μου.

Το τραπέζι ήταν στρωμένο. Η μάνα μου περίμενε στην πόρτα. «Καλώς τον κύριο Νίκο!», είπε εκείνη και, πριν ο κύριος Νίκος ανταποδώσει με ένα «Καλώς σας βρήκα!», «Καλώς τον Γέροντα!», τον υποδέχτηκε ο πατέρας μου, καθισμένος στην πολυθρόνα του από άρα. [...]

Εφυγαν κατά τις δέκα. Η μάνα μου τους έδωσε διάφορα καλοούδια να τα μοιραστούν· εγώ έδωσα στον ποιητή μια επίπεδη πέτρα που πάνω της είχα σχεδιάσει με σινική μελάνη μια δια-

δήλωση κι όταν το επόμενο Σαββατοκύριακο ανέβηκα στην Αθήνα για να τον επισκεφτώ, την είδα πάνω στα χαρτιά του να τη χρησιμοποιεί σαν πρες παπύ.

«Τώρα που σταμάτησα εγώ, πρέπει κι εσύ να σταματήσεις να μου μιλάς στον πληθυντικό. Και να πάψεις να με λες “κύριο Γκάτσο”. Να με λες “Νίκο”» επέμεινε, κρατώντας τα χέρια μου μέσα στα δικά του, τερπύτα χέρια και κοιτάζοντάς με στα μάτια, όπως οι ειδικοί που προσπαθούν να κάνουν ένα μουγκρό ή ένα κοφάλο παιδί να πει την πρώτη λέξη.

Το βράδυ –Σάββατο βράδυ– μου εξήγησε ότι θα πηγαίναμε να φάμε στου Φλόκα, στην οδό Πανεπιστημίου, όπου σύχναζε τα μεσημέρια, για να μου γνωρίσει έναν φίλο του, χωρίς να μου πει ποιον.

Έβαλα το ίδιο χαλί παντελόνι –φρεσκοπλυμένο και καλοσιδερωμένο, σαν το σύμβολο της «νοικοκυρεμένης επανάστασης», ένα χαλί μακό μπλουζάκι κι από πάνω, ανοιχτό, ένα επίσης χαλί πουκάμισο σε στίλ μιλιτέρ, αλλά τώρα δε φορούσα τις ελβιέλες μου: φορούσα κάτι ταμπά μοκασίνια, που ήταν κι αυτά της μόδας, τουλάχιστον της επαρχιώτικης.

Ανεβήκαμε τα λιγοστά σκαλιά για τον χώρο του εστιατορίου και κατευθυνθήκαμε αριστερά, για το τραπέζι πίσω από την κολόνα. Κοίταξα γύρω με τα μάτια γουρλωμένα, σαν αγριμού έτοιμοι να ορμήσει.

«Ο Χατζιδάκις» αναφώνησα σαν να μου ξέφυγε στο εστιατορίου και κατευθυνθήκαμε αριστερά, για το τραπέζι πίσω από την κολόνα. Κοίταξα γύρω με τα μάτια γουρλωμένα, σαν αγριμού έτοιμοι να ορμήσει.

«Καλώς ήρθες!», με υποδέχτηκε εκείνος και σημάδεψε δίνοντάς μου το χέρι του, και, κοιτάζοντάς με με χαρά, με γλυκύτητα και πονηρία, συνέχισε: «Εγώ είμ' ο Μάνος. Ο Νίκος μού έχει πει πολλά για σένα· κάτσε κάτω!».

Κάθισα, όπως κι εκείνοι, μα σε αργό ρυθμό· μόλις είχα ανακαλύψει ότι τα σώματα είναι για να στρίζονται πάνω τους τα κεφάλια και τα κεφάλια για να φιλοξενούν τα μάτια και να αιχμαλωτίζουν βλέμματα.

Φυσικά, τον Χατζιδάκι ποτέ δεν τον είπα Μάνο· πάντα κύριο Χατζιδάκι. Και για πολλά χρόνια μετά τον θάνατό του, όταν αναφερόμουν σ' εκείνον, κύριο τον αποκαλούσα, παρά τις ενστάσεις των συνομηλικών μου ότι δεν αποκαλούμε κύριο κάποιον που δε βρίσκεται εν ζωή: «Κύριος με την έννοια του Θεού» τους απαντούσα. ☐

■ Το βιβλίο της Αγαθής Δημητρούκα παρουσιάζεται την Τετάρτη 3 Νοεμβρίου, στις 20.00, στο PassPort, Καραϊσκού 19, πλατεία Κοραή, Πειραιάς. Για το βιβλίο θα μιλήσουν ο Αλέξανδρος Ασιονίτης και ο Γιάργος Χρονιάς. Αποσπάσματα θα διαβάσει η ηθοποιός Μάνια Παπαδημητρίου. Η Νένα Βενετσάνου, ο Μπάμπης Στόκας, ο Δώρος Δημοσθένους, ο Βασίλης Σιδάκης και η Αλεξία Μουστάκα θα ερμηνεύσουν τραγούδια της Αγαθής Δημητρούκα, που περιέχονται στο βιβλίο. Στο πάνω, ο Λεωντής Μιχαλόπουλος.